

The Impact of Social Media Use on Students' Health Literacy in Facing the Corona Crisis

Fahime Alirezaei¹

Master's degree, Department of knowledge and Information Science, Faculty of Psychology and Educational Sciences, Allameh Tabataba'i University, Tehran, Iran. fahimealirezaee402@gmail.com

Mitra Samiei²

Associate Professor, Department of knowledge and Information Science, Faculty of Psychology and Educational Sciences, Allameh Tabataba'i University, Tehran, Iran (**Corresponding author**).
samiei@atu.ac.ir

Reza Maleki³

Assistant Professor, Department of knowledge and Information Science, Faculty of Psychology and Educational Sciences, Allameh Tabataba'i University, Tehran, Iran. rmaleki902@gmail.com

Abstract

Purpose: The present study aimed to determine the relationship between social media usage and the components of students' health literacy. This includes the capacity to access, understand, process, evaluate information, and make informed decisions and behaviors in response to the COVID-19 crisis.

Method: The present study is applied in nature and was conducted using a survey-analytical method. The sample distribution, as proposed by Tabachnick and Fidell, was calculated to include 288 university students from various academic levels across the nation. The research tool was a researcher-developed questionnaire designed based on a review of existing literature and prior studies. This questionnaire comprised 60 questions, including 17 qualitative and 43 quantitative items, organized into four components: personal situation, hobbies and leisure, information search and exchange, and information acquisition, which encompasses reading, understanding, comprehension, evaluation, and decision-making behavior. The validity of this questionnaire was deemed satisfactory by experts, and its reliability was assessed using Cronbach's alpha, which yielded a value of 0.941. Following data collection, the information was analyzed with SPSS version 26, employing descriptive statistics, structural equation modeling, independent t-tests, one-sample t-tests, and one-way analysis of variance.

Findings: The findings from the data analysis indicate a strong positive correlation between the extent of social media usage and health literacy regarding the coronavirus disease among students ($P < 0.001$). Gender, age, marital status, education level, daily social media usage, and the experience of having contracted the coronavirus disease significantly influenced the relationship between social media use and students' health literacy in managing the coronavirus disease.

Conclusion: The analysis of variance test results indicates a positive and significant relationship between the use of preferred media for retrieving specialized information and the level of health literacy among students in their response to the coronavirus disease. The results also indicated that health literacy, along with the components of personal status, access, reading, understanding, evaluation, decision-making, and behavior, significantly influenced students' responses to the coronavirus disease.

Keywords: Health Literacy, Social Networks, Corona, Student.

Cite this article: Alirezaei, F., Samiei, M. & Maleki, R. (2025). The Impact of Social Media Use on Students' Health Literacy in Facing the Corona Crisis. *Sciences and Techniques of Information Management*, 11(1): 187-206.
<https://doi.org/10.22091/stim.2024.9926.2010>

Received: 2024-12-10 ; **Revised:** 2025-01-13 ; **Accepted:** 2025-02-14 ; **Published online:** 2025-04-04

© The Author(s).

Article type: Research Article

Published by: University of Qom.

تأثیر استفاده از رسانه‌های اجتماعی بر سواد سلامت دانشجویان در مواجهه با بحران کرونا

فهیمة علیرضایی

کارشناسی ارشد، گروه علم اطلاعات و دانش‌شناسی، دانشکده روانشناسی و علوم تربیتی، دانشگاه علامه طباطبائی، تهران، ایران. fahimealirezade402@gmail.com

میترا صمیعی

دانشیار، گروه علم اطلاعات و دانش‌شناسی، دانشکده روانشناسی و علوم تربیتی، دانشگاه علامه طباطبائی، تهران، ایران (نویسنده مسئول). samiei@atu.ac.ir

رضا ملکی

استادیار، گروه علم اطلاعات و دانش‌شناسی، دانشکده روانشناسی و علوم تربیتی، دانشگاه علامه طباطبائی، تهران، ایران. rmaleki902@gmail.com

چکیده

هدف: پژوهش حاضر با هدف تعیین رابطه بین استفاده از رسانه‌های اجتماعی با مؤلفه‌های سواد سلامت دانشجویان شامل ظرفیت و توان دسترسی، درک و فهم، پردازش و ارزیابی و تصمیم‌گیری و رفتار در خصوص اطلاعات در مواجهه با بحران کرونا انجام شده است.

روش: پژوهش حاضر به لحاظ ماهیت از نوع کاربردی بوده و با روش پیمایشی-تحلیلی انجام شده است. در این پژوهش توزیع نمونه پیشنهادی تاباخنیک و فیدل، ۲۸۸ نفر از مجموع کلیه دانشجویان دانشگاه‌های سراسری از تمامی مقاطع محاسبه شد. ابزار پژوهش، پرسشنامه محقق ساخته بود که براساس بررسی متون و تحقیقات پیشین طراحی شد. این پرسشنامه شامل ۶۰ سوال (۱۷ سوال کیفی و ۴۳ سوال کمی) و چهار مؤلفه وضعیت فردی، سرگرمی و اوقات فراغت، جستجو و تبادل اطلاعات، کسب اطلاعات، خواندن، فهم و درک، ارزیابی و تصمیم‌گیری رفتار بود. روایی این پرسشنامه با نظر متخصصان، مطلوب، و پایایی آن براساس محاسبه آلفای کرونباخ ۰/۹۴۱ محاسبه شد. پس از جمع‌آوری داده‌ها، اطلاعات به وسیله نسخه ۲۶ نرم‌افزار SPSS و با استفاده از آمار توصیفی، معادلات ساختاری و آزمون‌های t مستقل، t تک‌نمونه‌ای و تحلیل واریانس یک‌طرفه تحلیل شدند.

یافته‌ها: نتایج حاصل از تحلیل داده‌ها نشان داد که رابطه مثبت قوی بین میزان استفاده از رسانه‌های اجتماعی و سواد سلامت در مواجهه با بیماری کرونا در دانشجویان وجود دارد ($P > 0.001$). جنسیت، سن، وضعیت تأهل، سطح تحصیلات، میزان استفاده از رسانه‌های اجتماعی در طول روز و ابتلا به بیماری کرونا در رابطه بین میزان استفاده از رسانه‌های اجتماعی

استناد به این مقاله: علیرضایی، فهیمة؛ صمیعی، میترا؛ ملکی، رضا (۱۴۰۴). تأثیر استفاده از رسانه‌های اجتماعی بر سواد سلامت دانشجویان در مواجهه با بحران کرونا. *علوم و فنون مدیریت اطلاعات*، ۱۱(۱): ۱۸۷-۲۰۶. <https://doi.org/10.22091/stim.2024.9926.2010>

تاریخ دریافت: ۱۴۰۳/۰۹/۲۰؛ تاریخ اصلاح: ۱۴۰۳/۱۰/۲۴؛ تاریخ پذیرش: ۱۴۰۳/۱۱/۲۶؛ تاریخ انتشار آنلاین: ۱۴۰۴/۰۱/۱۵

ناشر: دانشگاه قم

نوع مقاله: پژوهشی

© نویسندگان.

و سواد سلامت دانشجویان در مواجهه با بیماری کرونا تأثیرگذار بود.

نتیجه‌گیری: براساس نتایج آزمون آنالیز واریانس، بین مراجعه به رسانه مورد نظر و بازیابی اطلاعات تخصصی، با میزان سواد سلامت دانشجویان در مواجهه با بیماری کرونا، ارتباط مثبت و معنی‌داری وجود دارد. همچنین نتایج نشان داد، متغیر سواد سلامت و مولفه‌های وضعیت فردی، دسترسی، خواندن، فهم و درک، ارزیابی و تصمیم‌گیری و رفتار دانشجویان در مواجهه با بیماری کرونا موثر بود.

کلیدواژه‌ها: رسانه‌های اجتماعی، سواد سلامت، کرونا ویروس، دانشجویان.

۱. مقدمه

کرونا و ویروس‌ها (خانواده بزرگی از ویروس‌ها) می‌باشند که باعث رخداد بیماری‌هایی همچون سرماخوردگی و بیماری‌های تنفسی از جمله سندرم حاد تنفسی و سندرم تنفسی خاورمیانه می‌شوند. از سال ۲۰۱۹ نسل جدیدی از کرونا ویروس‌ها باعث ایجاد بیماری جدیدی شد که سازمان جهانی سلامت به بیماری ناشی از این ویروس نام رسمی کووید-۱۹ را اختصاص داد. رسانه‌های اجتماعی نقش پررنگی در زندگی افراد دارند و نمی‌توان آنها را نادیده گرفت. این شبکه‌ها بر ابعاد مختلف زندگی فردی و اجتماعی افراد و در سطح کشورها و حتی بین‌الملل تأثیرگذارند که یکی از مهم‌ترین ابعاد آن می‌تواند سواد سلامت افراد جامعه باشد. سواد سلامت، مفهوم گسترده‌ای است که به شیوه‌های گوناگونی تعریف شده است. سواد سلامت ظرفیت افراد، مهارت‌ها و انگیزه برای دسترسی، فهم و درک، ارزیابی و به کار بردن اطلاعات سلامتی را دربرمی‌گیرد که دسترسی شامل: توانایی جستجو، یافتن و کسب اطلاعات سلامت؛ درک و فهم شامل: توانایی فهمیدن اطلاعات سلامت؛ ارزیابی شامل: توانایی تفسیر، پالایش، قضاوت و ارزیابی اطلاعات سلامت؛ کاربرد شامل: توانایی ارتباط برقرار کردن و استفاده از اطلاعات به منظور بهبود و حفظ سلامت است (سورسن^۱ و همکاران، ۲۰۱۲). لذا، باتوجه به وضعیت شیوع جهانی بیماری کووید-۱۹ که تقریباً تمامی جنبه‌های مهم اقتصادی، سیاسی و اجتماعی کشورهای جهان را تحت تأثیر قرار داده، بحث استفاده از رسانه‌های اجتماعی و تأثیر آن بر سواد سلامت افراد در سطوح مختلف جامعه اهمیت بسزایی دارد.

زمانی که نگرانی در جامعه وجود دارد، افراد با حضور در رسانه‌های اجتماعی به دنبال پاسخگویی و حل بحران هستند و در این مسیر با حجم وسیعی از اطلاعات درست و نادرست درباره آن بحران پیش آمده، مواجه می‌شوند. با توجه به وسعت گستردگی رسانه‌های اجتماعی، معمولاً در آن‌ها کنترل اطلاعات صورت نمی‌گیرد. ویژگی همه رسانه‌های اجتماعی، خودانتشاری اطلاعات است؛ یعنی هر نوع اطلاعاتی را منتشر می‌کنند. بنابراین، با اطلاعات درست و نادرست بسیار زیادی در رسانه‌های اجتماعی روبرو هستیم. اگر کاربران رسانه‌های اجتماعی، سواد و شناخت کافی برای تشخیص صحت اطلاعات منتشره در بحران کرونا را نداشته باشند، به پذیرنده منفعل اطلاعات تبدیل می‌شوند، و به بازنشر همین اطلاعات نادرست، غیرمستند و ساختگی به دیگران می‌پردازند. بر این اساس، سواد اطلاعاتی سلامت و تبیین رفتار مناسب در هنگام بحران‌های همه‌گیری بیماری‌ها (مانند کرونا)، یکی از ضروری‌ترین نیازهای کاربران رسانه‌های اجتماعی است. با توجه به اینکه رسانه‌های

اجتماعی به عنوان بخش جدایی‌ناپذیر زندگی بیشتر کاربران تبدیل شده است که نه تنها تأثیر عمیقی بر جنبه‌های اجتماعی کاربران در جوامع مختلف گذاشته است، بلکه در زمینه‌های مختلف نظیر آموزشی، پزشکی و شغلی، دارای کاربردهای فراوانی هستند (فتح‌آبادی و همکاران، ۱۳۹۶). بررسی وضعیت سواد سلامت در میان دانشجویان اهمیت بسزایی دارد. دانشجویان به عنوان قشر فرهیخته هر جامعه محسوب می‌شوند. بنابراین، پژوهش حاضر درصدد تعیین وضعیت سواد سلامت دانشجویان در مواجهه با بیماری کرونا از لحاظ متغیرهای جمعیت‌شناختی (سن، جنس، سطح تحصیلات و شغل) ارتباط آن با مؤلفه‌های سواد سلامت (ظرفیت و توان دسترسی، درک و فهم، پردازش و ارزیابی و تصمیم‌گیری و رفتار در خصوص اطلاعات) و پاسخگویی به این سؤال است که آیا بین استفاده از رسانه‌های اجتماعی و سطح سواد سلامت دانشجویان در مواجهه با بیماری کرونا، رابطه معناداری وجود دارد؟

فرضیه‌های پژوهش نیز عبارتند از:

فرضیه اصلی: میزان استفاده از رسانه‌های اجتماعی و سواد سلامت، بر مواجهه با بیماری کرونا، از دیدگاه دانشجویان موثر است.

فرضیه اول: میزان استفاده از رسانه‌های اجتماعی، بر سواد سلامت در دانشجویان از نظر ویژگی‌های جمعیت‌شناسی، در مواجهه با بحران کرونا تأثیر دارد.

فرضیه دوم: میزان استفاده از رسانه‌های اجتماعی بر سواد سلامت در دانشجویان از نظر نوع رسانه اجتماعی و نوع ابزار در مواجهه با بحران کرونا موثر است.

فرضیه سوم: میزان استفاده از رسانه‌های اجتماعی بر سواد سلامت در دانشجویان از نظر مؤلفه‌های سواد سلامت (وضعیت فردی، سرگرمی و اوقات فراقت، جستجو و تبادل اطلاعات، کسب اطلاعات، خواندن، فهم و درک، ارزیابی، تصمیم‌گیری) در مواجهه با بحران کرونا موثر است.

۲. ادبیات پژوهش

سواد سلامت مفهومی گسترده‌ای دارد که ابعاد اجتماعی متنوع و مرتبط با سلامت، در سطوح کلان سیاست‌گذاری‌های پزشکی، آموزشی، اجتماعی و سطوح سلامت فردی را شامل می‌شود. اگرچه سواد سلامت به صورت کلی و تأثیر رسانه‌های اجتماعی بر سطح سواد سلامت به صورت نظری مورد توجه سیاست‌گذاران و برنامه‌ریزان حوزه سلامت بوده است، اما در بحران کرونا به دلیل شرایط ایجاد شده و جدید، و ناشناخته بودن این بیماری، هنوز مورد توجه پژوهشگران قرار نگرفته و مطالعات و پژوهش‌های صورت گرفته در این زمینه محدود است.

پاشایی پور و همکاران (۱۳۹۷) در پژوهشی با عنوان «بررسی ارتباط بین سواد سلامت و میزان استفاده از شبکه‌های اجتماعی در کارکنان اداری دانشگاه علوم پزشکی تهران»، به این نتیجه رسیدند که بین حیطه‌های میزان دسترسی، فهم و تصمیم‌گیری، با استفاده از شبکه‌های اجتماعی ارتباط معنی‌دار و مستقیمی وجود دارد.

رحیمی و فتاحی (۱۳۹۸) در مطالعه‌ای که رابطه استفاده از شبکه‌های اجتماعی با سواد سلامت کاربران در کتابخانه‌های عمومی شهر ایلام را بررسی کردند، به این نتیجه رسیدند که بین استفاده کاربران از شبکه‌های اجتماعی با سواد سلامت و مولفه‌های آن، رابطه معناداری وجود دارد. به عبارتی، با افزایش استفاده از شبکه‌های اجتماعی، سطح سواد سلامت کاربران افزایش می‌یابد.

باقری شیخانگشسه و همکاران (۱۳۹۹)، در پژوهشی با عنوان «نقش سواد سلامت و سواد رسانه‌ای در پیش‌بینی ترس از کرونا ویروس ۲۰۱۹»، به این نتیجه رسیدند که هرچقدر میزان سواد سلامت و سواد رسانه‌ای کاهش پیدا کند، به مقدار قابل توجهی ترس از کرونا ویروس ۲۰۱۹ در دانشجویان افزایش پیدا خواهد کرد.

آینه و حسین‌پور (۱۴۰۰) در پژوهشی با عنوان «بررسی تاثیر عوامل موثر در استفاده از رسانه‌های اجتماعی بر ارتقای سطح سواد سلامت الکترونیک شهروندان در بحران‌ها»، به این نتیجه رسیدند که به‌روز بودن رسانه‌ها، دسترسی، اعتماد به رسانه‌های اجتماعی، ارزش درک شده و محبوبیت، از جمله عوامل موثر جهت تاثیر رسانه‌های اجتماعی بر سواد سلامت الکترونیک می‌باشند.

صفاری و همکاران (۱۴۰۰)، در پژوهشی با عنوان «عوامل مرتبط با سواد سلامت در زمینه پیشگیری و کنترل بیماری کووید-۱۹: یک مطالعه مقطعی» که با روش پیمایشی انجام شد، به این نتیجه رسیدند که عواملی نظیر سن، جنس، تحصیلات، رشته تحصیلی، و وضعیت اقتصادی دارای ارتباط معنی‌دار با نمره سواد سلامت شرکت‌کنندگان هستند.

لی^۱ و همکاران (۲۰۲۱) در پژوهشی به بررسی ارتباط بین سواد سلامت، سواد سلامت الکترونیکی و رفتارهای بهداشتی مرتبط با کووید-۱۹ در بین دانشجویان کالج چینی پرداختند و به این نتیجه رسیدند که سواد سلامت و سواد سلامت الکترونیکی با رفتارهای پیشگیرانه خاص کووید-۱۹ و رفتارهای متعارف بهداشتی ارتباط مثبتی دارد.

پاکاری و اوکان^۲ (۲۰۲۰) و اوکان^۳ و همکاران (۲۰۲۰) در پژوهشی با عنوان «سواد سلامت

1. Li

2. Paakkari & Okan

3. Okan

مرتبط با ویروس کرونا: یک مطالعه مقطعی در بزرگسالان حین آلودگی به بیماری کووید ۱۹ در آلمان» که با روش پیمایشی انجام شد، به این نتیجه رسیدند که در حالی که ۴۹/۹ درصد از نمونه‌ها دارای سطح کافی سواد بهداشتی مرتبط با ویروس کرونا بودند، ۵۰/۱ درصد دارای سطح «مشکل» (۱۵/۲ درصد) یا «ناکافی» (۳۴/۹ درصد) بودند.

داداگزینسکی و همکاران^۱ (۲۰۲۱) در مطالعه‌ای که با هدف بررسی سواد سلامت دیجیتال و جستجوی اطلاعات مبتنی بر وب دانش‌آموزان دانشگاه در آلمان، در طول بیماری همه‌گیر کووید-۱۹ انجام شد، به این نتیجه رسیدند که در ابعاد سواد سلامت دیجیتالی، بزرگ‌ترین مشکلات شامل ارزیابی قابلیت اطمینان اطلاعات مربوط به سلامت بود. دانشجویان دختر از ابعاد جستجوی اطلاعات و ارزیابی قابلیت اطمینان، از ابزار سواد سلامت دیجیتال پایین‌تری استفاده می‌کردند. همچنین دانشجویان دختر بیشتر از رسانه‌های اجتماعی و پورتال‌های سلامت استفاده می‌کردند، در حالی که دانشجویان پسر بیشتر از ویکی‌پدیا و دیگر دایره‌المعارف‌های وب‌بیس و همچنین یوتیوب استفاده می‌کردند. استفاده از رسانه‌های اجتماعی با توانایی پایین در ارزیابی انتقادی اطلاعات مرتبط بود، در حالی که عکس این موضوع در مورد استفاده از وب‌سایت‌های عمومی مشاهده شد.

نیو^۲ و همکاران (۲۰۲۱) در پژوهشی با عنوان «ارتباط سواد سلامت، استفاده از رسانه‌های اجتماعی و خودکارآمدی با قصد جستجوی اطلاعات سلامت در میان کاربران رسانه‌های اجتماعی در چین: بررسی مقطعی» که با روش پیمایشی انجام شد، به این نتیجه رسیدند که خودکارآمدی به واسطه تأثیر سواد سلامت و استفاده از رسانه‌های اجتماعی، بر ثبات رفتاری سلامت در رسانه‌های اجتماعی تأثیرگذار است.

۳. روش پژوهش

پژوهش حاضر از نوع کاربردی بوده و با روش پیمایشی-تحلیلی انجام شده است. گردآوری اطلاعات از طریق پرسشنامه محقق ساخته انجام شده است. جامعه پژوهش کلیه دانشجویان دانشگاه‌های سراسری (غیر از دانشگاه آزاد اسلامی) کشور در تمام مقاطع (کارشناسی، کارشناسی ارشد و دکتری) مشغول به تحصیل در سال تحصیلی ۱۴۰۰-۱۳۹۹ بودند. که تعداد ۲۸۸ نفر برای شرکت در پژوهش انتخاب شدند. به منظور سنجش روایی از روایی محتوایی استفاده شد. بدین منظور ابتدا پرسشنامه برای گروهی از اساتید خبره گروه اطلاعات و دانش‌شناسی از طریق پست

1. Dadaczynski

2. Niva

الکترونیکی ارسال گردید. پرسشنامه پس از استفاده از نظرات خبرگان اصلاح شده و پس از اعمال اصلاحات لازم در نهایت در سه بخش و ۶۰ سوال (۱۷ سوال کیفی و ۴۳ سوال کمی) در چهار مؤلفه وضعیت فردی، سرگرمی و اوقات فراغت، جستجو و تبادل اطلاعات، کسب اطلاعات، خواندن، فهم و درک، ارزیابی و تصمیم‌گیری رفتار، طراحی شد. پایایی به روش آلفای کرونباخ محاسبه گردید که ضریب آلفای کرونباخ با استفاده از نرم‌افزار SPSS نسخه ۲۴ محاسبه شد.

جدول ۱- جدول مقدار آلفای کرونباخ

مؤلفه‌ها	آلفای کرونباخ
وضعیت فردی	۰/۴۰۶
سرگرمی و اوقات فراغت	۰/۷۰۳
جستجو و تبادل اطلاعات	۰/۸۸۲
کسب اطلاعات	۰/۸۸۶
خواندن	۰/۸۰۲
فهم و درک	۰/۸۳۷
ارزیابی	۰/۹۲۵
تصمیم‌گیری و رفتار	۰/۸۸۰
جمع	۰/۹۴۱

در تجزیه و تحلیل اطلاعات از آمار توصیفی برای ویژگی‌های جمعیت‌شناختی افراد شرکت‌کننده در این پژوهش (سن، تحصیلات، جنسیت، استفاده از نوع، مدت زمان در روز و نحوه دسترسی به رسانه‌های اجتماعی، نحوه کسب اطلاعات مربوط به بیماری کووید ۱۹، بازیابی اطلاعات تخصصی، مبتلا یا عدم مبتلا خود یا خانواده، دوستان و آشنایان به بیماری کووید ۱۹، وضعیت فردی، سرگرمی و اوقات فراغت، جستجو و تبادل اطلاعات، کسب اطلاعات، خواندن، فهم و درک، ارزیابی و تصمیم‌گیری) و از توزیع فراوانی، میانگین و انحراف معیار استفاده شد. در بررسی و تحلیل فرضیه‌ها نیز از آمار غیرپارامتریک آزمون خی دو (کای اسکوار) با استفاده از نرم‌افزار SPSS نسخه ۲۴ استفاده شد.

۴. یافته‌های پژوهش

مشخصات جمعیتی- اجتماعی تعداد ۲۸۸ نفر از دانشجویان در سال ۱۳۹۹ مورد بررسی قرار گرفت. از نظر جنسیت ۲۳۲ نفر (۸۰/۶ درصد) واحدها زن، از نظر سن ۱۵۶ نفر (۵۴/۲ درصد) واحدها کمتر از ۲۳ سال، از نظر وضعیت تأهل ۲۲۷ نفر (۷۸/۸ درصد) واحدها

مجرد و از نظر سطح تحصیلات ۱۵۹ نفر (۵۵/۲ درصد) واحدها در مقطع تحصیلی لیسانس بودند. براساس داده‌های جدول شماره (۲)، ۱۰۶ نفر (۳۶/۸ درصد) از دانشجویان، بیشتر از ۳ ساعت در طول روز از رسانه‌های اجتماعی استفاده می‌کردند. میزان استفاده دانشجویان از رسانه اجتماعی واتساپ (۹۶/۹ درصد)، تلگرام (۹۵/۵ درصد)، اینستاگرام (۸۶/۱ درصد)، فیسبوک، توییتر و بله (۱۲/۸ درصد)، سروش (۱۱/۸ درصد) و سایر موارد (۱۰/۸) بود. ۲۸۰ نفر (۹۷/۲ درصد) از دانشجویان از طریق تلفن همراه به رسانه‌های اجتماعی دسترسی داشتند. ۱۴۹ نفر (۵۱/۷ درصد) از دانشجویان، رسانه‌ها را بهترین روش دریافت اطلاعات مربوط به بیماری بیان کردند و ۲۱۳ نفر (۷۴ درصد) وبسایت متخصصان را در بین رسانه‌ها و ۱۱۱ نفر (۳۸/۵ درصد) کلیپ‌های کوتاه صوتی و تصویری را در بازایی اطلاعات تخصصی ترجیح دادند.

جدول ۲- اطلاعات رسانه‌ای دانشجویان شرکت کننده در پژوهش

اطلاعات رسانه‌ای	فراوانی	درصد
کمتر از ۳۰ دقیقه	۱۰	۳/۵
۳۰ دقیقه تا ۱	۲۵	۸/۷
۱-۲	۶۲	۲۱/۵
۲-۳ (ساعت)	۸۵	۲۹/۵
>۳	۱۰۶	۳۶/۸
واتساپ	۳۷۸	۹۶/۹
اینستاگرام	۳۷۳	۹۵/۵
تلگرام	۲۴۸	۸۶/۱
فیسبوک و توییتر	۳۷	۱۲/۸
سروش	۳۴	۱۱/۸
سایر	۳۱	۱۰/۸
گوشی	۲۸۰	۹۷/۲
لپ‌تاپ	۸	۲/۸
رسانه‌ها	۱۴۹	۵۱/۷
صحبت با متخصصان موضوعی	۱۱۴	۳۹/۶
مشورت با اعضای خانواده	۱۴	۴/۹
صحبت با دوستان و همکاران	۱۱	۳/۸
کتاب	۲۶	۹
وبسایت متخصصان	۲۱۳	۷۴
مقالات	۴۹	۱۷

اطلاعات رسانه‌ای	فراوانی	درصد
مقالات علمی	۱۰۶	۳۶/۸
اطلاعات مکتوب	۵۴	۱۸/۸
کلپ	۱۱۱	۳۸/۵
سایر	۱۷	۵/۹

یافته‌های پژوهش نشان می‌دهد، ۱۷ نفر (۵/۹ درصد) از واحدها مبتلا به بیماری کرونا، و ۴۷ نفر (۱۶/۳ درصد) از اعضای خانواده دانشجویان مبتلا به کرونا شده بودند و تنها ۴۱ نفر (۱۴/۲ درصد) از دوستان و آشنایان در درمان اعضای خانواده همراهی کرده بودند. اطلاعات بیماری کرونا دانشجویان در جدول شماره (۳) آمده است.

جدول ۳- اطلاعات بیماری کرونا دانشجویان شرکت‌کننده در پژوهش

اطلاعات بیماری کرونا	فراوانی	درصد
ابتلا به کرونا	بله خیر	۱۷ ۲۷۱
ابتلا اعضای خانواده به کرونا	بله خیر	۴۷ ۲۴۱
درگیری دوستان و آشنایان برای درمان اعضای خانواده	بله خیر	۴۱ ۲۴۷

اطلاعات مربوط به وضعیت سواد سلامت دانشجویان در مواجهه با بیماری کرونا و ابعاد آن در جدول شماره (۴) آمده است.

جدول ۴- میزان استفاده از رسانه‌های اجتماعی، سواد سلامت بیماری کرونا و ابعاد آن در دانشجویان (n=۲۸۸)

مقیاس	انحراف معیار $\pm$ میانگین	بیشینه-کمینه	زیاد تعداد (درصد)	متوسط تعداد (درصد)	کم تعداد (درصد)
میزان استفاده از رسانه‌های اجتماعی	$29/64 \pm 07/8$	۱۳-۵۴	۱۳(۴/۵)	۱۳۷(۴۷/۶)	۱۳۸(۴۷/۹)
وضعیت فردی	$9/28 \pm 22/2$	۳-۱۵	۴۷(۱۶/۳)	۱۷۹(۶۲/۲)	۶۲(۲۱/۵)
سرگرمی و اوقات فراغت	$9/17 \pm 29/2$	۴-۲۰	۱۴(۴/۹)	۱۰۷(۳۷/۲)	۱۶۷(۵۸)
جستجو و تبادل اطلاعات	$11/19 \pm 22/4$	۵-۲۲	۱۱(۳/۸)	۱۳۴(۴۳/۱)	۱۵۳(۵۳/۱)
سواد سلامت	$122/88 \pm 03/22$	۵۱-۱۷۲	۱۲۳(۴۲/۷)	۱۵۷(۵۴/۵)	۸(۲/۸)
دسترسی	$20/16 \pm 17/5$	۶-۳۰	۹۹(۳۴/۴)	۱۴۹(۵۱/۷)	۴۰(۱۳/۹)
خواندن	$13/40 \pm 9/3$	۴-۲۰	۱۱۹(۴۱/۳)	۱۱۵(۳۹/۹)	۵۴(۱۸/۸)

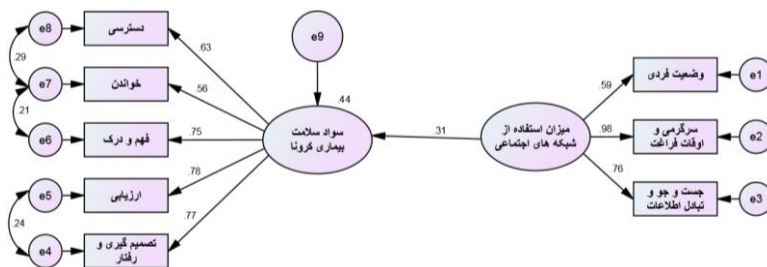
مقیاس	انحراف معیار $\pm$ میانگین	بیشینه-کمینه	سطوح		
			زیاد تعداد (درصد)	متوسط تعداد (درصد)	کم تعداد (درصد)
فهم و درک	$19/29 \pm 46/4$	۳۰-۷	۶۴(۲۲/۲)	۱۸۹(۶۵/۶)	۳۵(۱۲/۲)
ارزیابی	$28/32 \pm 80/6$	۴۰-۸	۱۳۸(۴۷/۹)	۱۲۵(۴۳/۴)	۲۵(۸/۷)
تصمیم‌گیری و رفتار	$41/70 \pm 32/7$	۵۵-۱۷	۱۷۸(۶۱/۸)	۱۰۷(۳۷/۲)	۳(۱)

میانگین نمرات میزان استفاده از رسانه‌های اجتماعی $29/64 \pm 8/07$ و در سطح متوسط قرار داشت. همچنین به ترتیب میانگین نمرات ابعاد وضعیت فردی ($9/28 \pm 2/22$)، سرگرمی و اوقات فراغت ($9/17 \pm 2/29$) و جستجو و تبادل اطلاعات ($11/19 \pm 4/22$) بود. سطح میزان استفاده از رسانه‌های اجتماعی ۱۳۸ نفر ($47/9$ درصد) از افراد مورد پژوهش در سطح کم و ۱۳ نفر ($4/5$ درصد) در سطح زیاد بود. میانگین نمرات سواد سلامت دانشجویان در مواجهه با بیماری کرونا $22/03 \pm 122/88$ و در سطح متوسط قرار داشت. همچنین، به ترتیب میانگین نمرات ابعاد دسترسی ($20/16 \pm 5/17$)، خواندن ($13/40 \pm 3/9$)، فهم و درک ($19/29 \pm 4/46$)، ارزیابی ($28/32 \pm 6/80$) و تصمیم‌گیری و رفتار ($41/70 \pm 7/32$) بود. سطح سواد سلامت دانشجویان در مواجهه با کرونا ۱۲۳ نفر ($42/7$ درصد) از افراد مورد پژوهش در سطح زیاد و ۸ نفر ($2/8$ درصد) در سطح کم بود.

فرضیه اصلی پژوهش: میزان استفاده از رسانه‌های اجتماعی و سواد سلامت بر مواجهه با بیماری کرونا از دیدگاه دانشجویان موثر است.

میزان استفاده از رسانه‌های اجتماعی، ۴۴ درصد تغییرات سواد سلامت دانشجویان در مواجهه با بیماری کرونا را در مدل تبیین می‌کند. ضریب رگرسیونی استاندارد شده نشان داد، رابطه مثبت قوی بین میزان استفاده از رسانه‌های اجتماعی و سواد سلامت در مواجهه با بیماری کرونا در دانشجویان وجود دارد. بنابراین، انتظار می‌رود با افزایش میزان استفاده از رسانه‌های اجتماعی، احتمال سواد سلامت دانشجویان در مواجهه با بیماری کرونا بیشتر شود ($P > 0/01$; $\beta = 0/309$) (جدول ۵؛

شکل ۱).

شکل ۱- ضرایب استاندارد مدل اصلاح شده

جدول ۵- ضریب استاندارد مسیر الگوی پیشنهادی

مسیر	ضریب استاندارد	خطای معیار	نسبت بحرانی	سطح معنی داری
میزان استفاده از رسانه‌های اجتماعی → سواد سلامت	۰/۳۰۹	۰/۳۹۹	۳/۴۵۶	۰/۰۰۰

فرضیه اول: میزان استفاده از رسانه‌های اجتماعی، بر سواد سلامت در دانشجویان از نظر ویژگی‌های جمعیت‌شناسی در مواجهه با بحران کرونا تأثیر دارد.

در رابطه بین میزان استفاده از رسانه‌های اجتماعی و سواد سلامت دانشجویان، به بررسی نقش تعدیل‌گری متغیرهای جمعیت‌شناختی جنسیت، سن، وضعیت تأهل، سطح تحصیلات، میزان استفاده از رسانه‌های اجتماعی در طول روز و ابتلا به کرونا در دانشجویان پرداخته شده است (شکل ۲؛ جدول ۶).

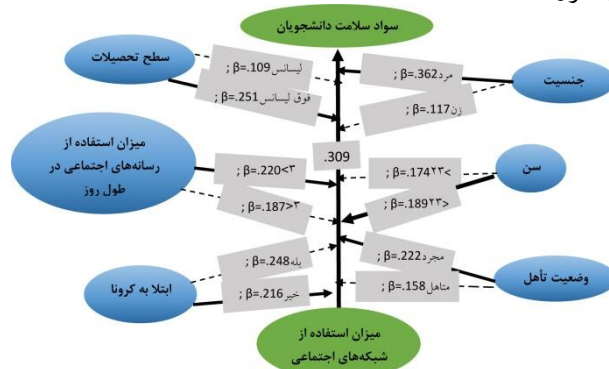
جدول ۶- اثر متغیرهای تعدیل‌گر بر رابطه بین میزان استفاده از رسانه‌های اجتماعی و سواد سلامت دانشجویان

متغیر تعدیل‌گر	ضرایب استاندارد	خطای معیار	نسبت بحرانی	سطح معنی داری (P)
جنسیت				
زن	۰/۱۱۷	۰/۳۴۱	۱/۵۹۹	۰/۱۱۰
مرد	۰/۳۶۲	۰/۵۰۲	۲/۵۰۴	۰/۰۱۲
سن (سال)				
<۲۳	۰/۱۷۴	۰/۳۵۲	۱/۷۹۵	۰/۰۷۳
>۲۳	۰/۱۸۹	۰/۵۰۴	۱/۹۹۸	۰/۰۴۷
وضعیت تأهل				
مجرد	۰/۲۲۲	۰/۳۰۹	۲/۸۵۳	۰/۰۰۴
متأهل	۰/۱۵۸	۰/۹۶۸	۱/۰۰۴	۰/۳۱۵
سطح تحصیلات				
لیسانس	۰/۱۰۹	۰/۴۷۴	۱/۲۳۱	۰/۲۱۸
فوق لیسانس و بالاتر	۰/۲۵۱	۰/۳۶۹	۲/۴۵۴	۰/۰۱۴
میزان استفاده از رسانه‌های اجتماعی در طول روز				
<۳	۰/۲۲۰	۰/۴۰۷	۲/۴۱۱	۰/۰۱۶
>۳	۰/۱۸۷	۰/۶۱۳	۱/۶۸۵	۰/۰۹۲
ابتلا به کرونا				
بله	۰/۲۴۸	۰/۶۸۵	۰/۸۸۰	۰/۳۷۹
خیر	۰/۲۱۶	۰/۳۲۰	۳/۰۳۹	۰/۰۰۲

نتایج نشان داد، جنسیت، سن، وضعیت تأهل، سطح تحصیلات، میزان استفاده از رسانه‌های اجتماعی در طول روز و ابتلا به کرونا در رابطه بین میزان استفاده از رسانه‌های اجتماعی و سواد سلامت دانشجویان در مواجهه با بیماری کرونا تأثیرگذار است. طبق نتایج بدست آمده، میزان تأثیر استفاده از رسانه‌های اجتماعی بر سواد سلامت دانشجویان در مواجهه با بیماری کرونا در دانشجویان پسر معنی‌دار بود ($\beta = ۰/۳۶۲$) و رابطه را در جهت مثبت و مستقیم تعدیل کرده است. بنابراین، افزایش استفاده از رسانه‌های اجتماعی در دانشجویان پسر سبب افزایش سواد سلامت آنها در مواجهه با بیماری کرونا می‌شود. اما این رابطه تأثیر معنی‌داری روی دانشجویان دختر نداشت. میزان تأثیر

استفاده از رسانه‌های اجتماعی بر سواد سلامت دانشجویان در مواجهه با بیماری کرونا در دانشجویان سنین بیشتر از ۲۳ سال معنی‌دار بود ($\beta = 0/189$) و رابطه را در جهت مثبت و مستقیم تعدیل کرده است. بنابراین، افزایش استفاده از رسانه‌های اجتماعی در دانشجویان سنین بیشتر از ۲۳ سال، سبب افزایش سواد سلامت آنها در مواجهه با بیماری کرونا می‌شود. اما، این رابطه تأثیر معنی‌داری روی دانشجویان سنین کمتر از ۲۳ سال نداشت. میزان تأثیر استفاده از رسانه‌های اجتماعی بر سواد سلامت دانشجویان در مواجهه با بیماری کرونا در دانشجویان دارای تحصیلات تکمیلی، معنی‌دار بود ($\beta = 0/251$) و رابطه را در جهت مثبت و مستقیم تعدیل کرده است. بنابراین، افزایش استفاده از رسانه‌های اجتماعی در دانشجویان دارای تحصیلات تکمیلی، سبب افزایش سواد سلامت آنها در مواجهه با بیماری کرونا می‌شود. اما، این رابطه تأثیر معنی‌داری روی دانشجویان لیسانس نداشت.

میزان تأثیر استفاده از رسانه‌های اجتماعی بر سواد سلامت دانشجویان در مواجهه با بیماری کرونا در دانشجویانی که کمتر از ۳ ساعت در طول روز از رسانه‌های اجتماعی استفاده می‌کردند نیز معنی‌دار بود ($\beta = 0/220$) و رابطه را در جهت مثبت و مستقیم تعدیل کرده است. بنابراین، افزایش استفاده از رسانه‌های اجتماعی در دانشجویانی که کمتر از ۳ ساعت در طول روز از رسانه‌های اجتماعی استفاده می‌کنند، سبب افزایش سواد سلامت آنها در مواجهه با کرونا می‌شود. اما، این رابطه تأثیر معنی‌داری روی دانشجویانی که بیش از ۳ ساعت در طول روز از رسانه‌های اجتماعی استفاده می‌کنند، نداشت. میزان تأثیر استفاده از رسانه‌های اجتماعی بر سواد سلامت دانشجویان در مواجهه با بیماری کرونا در دانشجویان عدم مبتلا به کرونا، معنی‌دار بود ($\beta = 0/216$) و رابطه را در جهت مثبت و مستقیم تعدیل کرده است. بنابراین، افزایش استفاده از رسانه‌های اجتماعی در دانشجویان عدم مبتلا به کرونا، سبب افزایش سواد سلامت آنها در مواجهه با بیماری کرونا می‌شود. اما، این رابطه تأثیر معنی‌داری روی دانشجویان مبتلا به کرونا نداشت.

شکل ۲- نقش تعدیل‌گر متغیرهای جمعیت‌شناختی در رابطه بین میزان استفاده از رسانه‌های اجتماعی و سواد سلامت دانشجویان

فرضیه دوم: میزان استفاده از رسانه‌های اجتماعی بر سواد سلامت در دانشجویان، از نظر نوع رسانه اجتماعی و نوع ابزار در مواجهه با بحران کرونا موثر است.

در رابطه بین میزان استفاده از رسانه‌های اجتماعی و سواد سلامت دانشجویان، به بررسی نقش نوع رسانه و نوع ابزار مورد استفاده دانشجویان پرداخته شده است.

جدول ۷ - ارتباط اطلاعات رسانه‌ای دانشجویان با میزان استفاده از رسانه‌های اجتماعی و سواد سلامت در مواجهه با بیماری کرونا (n=۲۸۸)

میزان استفاده از شبکه‌های اجتماعی		سواد سلامت					
اطلاعات رسانه‌ای	فراوانی	درصد	SD±Mean	نتیجه آزمون	SD±Mean	نتیجه آزمون	
ابزارهای گوشه	۲۸۰	۹۷/۲	۲۹/۵۰ ± ۸/۱۱	t=-۱/۷۷۳	۱۲۳/۰۲ ± ۲۲/۰۱	t=۰/۶۰۳	
دسترسی* لپ‌تاپ	۸	۲/۸	۳۴/۶۲ ± ۴/۵۰	P=۰/۰۷۷	۱۱۸/۲۵ ± ۲۳/۶۵	P=۰/۵۴۷	
رسانه‌ها	۱۴۹	۵۱/۷	۳۰/۴۴ ± ۸/۰۵		۱۲۲/۸۸ ± ۲۱/۵۲		
صحبت با متخصصان	۱۱۴	۳۹/۶	۲۸/۷۹ ± ۸/۱۶		۱۲۴/۰۷ ± ۲۲/۳۸		
موضوعی				F=۲/۲۳۱		F=۰/۶۱۱	روش
مشورت با اعضای خانواده	۱۴	۴/۹	۲۶/۰۷ ± ۴/۹۵	P=۰/۰۸۵	۱۱۷/۵۷ ± ۲۰/۶۹	P=۰/۶۰۹	دریافت اطلاعات**
صحبت با دوستان و همکاران	۱۱	۳/۸	۳۲/۲۷ ± ۹/۲۹		۱۱۷/۳۶ ± ۲۷/۷۷		
مراجعه به کتاب	۲۶	۹	۲۹/۱۱ ± ۶/۹۵		۱۱۲/۴۲ ± ۲۱/۶۶		
وبسایت متخصصان	۲۱۳	۷۴	۲۹/۹۴ ± ۸/۱۶	F=۰/۵۸۹	۱۲۳/۷۷ ± ۲۱/۱۸	F=۳/۳۰۵	رسانه
مقالات**	۴۹	۱۷	۲۸/۶۳ ± ۸/۳۳	P=۰/۵۵۶	۱۲۴/۶۱ ± ۲۴/۷۲	P=۰/۰۳۸	موردنظر**
مقالات علمی	۱۰۶	۳۶/۸	۲۹/۳۳ ± ۷/۴۰		۱۲۸/۱۶ ± ۲۲/۰۴		
اطلاعات مکتوب	۵۴	۱۸/۸	۲۹/۹۰ ± ۸/۹۴	F=۰/۱۹۰	۱۲۲/۱۶ ± ۲۱/۲۳	F=۳/۶۴۶	بازایی اطلاعات
کلیپ	۱۱۱	۳۸/۵	۲۹/۹۵ ± ۸/۶۱	P=۰/۹۰۳	۱۱۹/۱۴ ± ۲۱/۵۹	P=۰/۰۱۳	تخصصی**
سایر	۱۷	۵/۹	۲۸/۷۶ ± ۵/۸۰		۱۱۶/۷۶ ± ۲۲/۳۱		

*آزمون تی مستقل، **آزمون آنالیز واریانس

نتایج آزمون آنالیز واریانس نشان داد، بین مراجعه به رسانه مورد نظر و بازایی اطلاعات تخصصی، با میزان سواد سلامت دانشجویان در مواجهه با بیماری کرونا، ارتباط مثبت و معنی‌داری وجود داشت ($P>۰/۰۵$). نتایج آزمون تعقیبی بونفرونی نشان داد، میزان سواد سلامت دانشجویانی که از طریق مراجعه به وبسایت متخصصان، اطلاعات مربوط به بیماری را دریافت می‌کنند، نسبت به دانشجویانی که از طریق مراجعه به کتاب اطلاعات مربوط به بیماری را دریافت می‌نمایند، بیشتر بود. همچنین سواد سلامت در دانشجویانی که از طریق مقالات علمی، اطلاعات تخصصی را

بازیابی می‌کنند، نسبت به دانشجویانی که از طریق کلیپ‌های کوتاه صوتی و تصویری، اطلاعات تخصصی را بازیابی می‌کنند، بیشتر بود. اما بین سایر اطلاعات رسانه‌ای دانشجویان با سواد سلامت دانشجویان در مواجهه با بیماری کرونا، رابطه معنی‌داری مشاهده نشد ($P < 0/05$). همچنین نتایج آنالیز واریانس نشان داد، بین ابزارهای دسترسی با میزان سواد سلامت دانشجویان در مواجهه با بیماری کرونا، ارتباط مثبت و معنی‌داری وجود نداشت ($P < 0/05$).

فرضیه سوم: میزان استفاده از رسانه‌های اجتماعی بر سواد سلامت در دانشجویان از نظر مؤلفه‌های سواد سلامت (وضعیت فردی، سرگرمی و اوقات فراغت، جستجو و تبادل اطلاعات، کسب اطلاعات، خواندن، فهم و درک، ارزیابی، تصمیم‌گیری) در مواجهه با بحران کرونا موثر است. جهت تعیین وضعیت پاسخ دانشجویان به میزان استفاده از رسانه‌های اجتماعی، سواد سلامت و مؤلفه‌های آن در مواجهه با بیماری کرونا، از آزمون t تک‌نمونه‌ای استفاده شده است. با بهره‌گیری از این آزمون وضعیت هر کدام از شاخص‌ها نسبت به حد متوسط، مشخص و تعیین می‌شود که میانگین هر کدام از این شاخص‌ها در مواجهه با بیماری کرونا بنابر دیدگاه دانشجویان مورد مطالعه چگونه است.

جدول ۸- وضعیت پاسخ دانشجویان به میزان استفاده از شبکه‌های اجتماعی، سواد سلامت و مؤلفه‌های آن در مواجهه با بیماری کرونا

متغیر	اختلاف میانگین	t	درجه آزادی	سطح معناداری	فاصله اطمینان ۹۵ درصد حد بالا حد پایین
میزان استفاده از رسانه‌های اجتماعی	-۰/۴۵۸۰	-۱۱/۸۴۱	۲۸۷	<۰/۰۰۱	-۰/۳۸۱۹ -۰/۵۳۴۲
وضعیت فردی	۰/۰۹۳۷	۲/۱۴۳	۲۸۷	۰/۰۳۳	۰/۱۷۹۹ ۰/۰۰۷۶
سرگرمی و اوقات فراغت	-۰/۷۰۷۴	-۱۶/۳۲۲	۲۸۷	<۰/۰۰۱	-۰/۶۲۲۲ -۰/۷۹۲۸
جستجو و تبادل اطلاعات	-۰/۷۶۰۴	-۱۵/۲۸۳	۲۸۷	<۰/۰۰۱	-۰/۶۶۲۵ -۰/۸۵۸۳
سواد سلامت	۰/۴۵۱۸	۱۱/۹۱۷	۲۸۷	<۰/۰۰۱	۰/۵۲۶۴ ۰/۳۷۷۲
دسترسی	۰/۳۶۰۵	۷/۰۸۹	۲۸۷	<۰/۰۰۱	۰/۴۶۰۶ ۰/۲۶۰۴
خواندن	۰/۳۵۰۶	۶/۰۹۳	۲۸۷	<۰/۰۰۱	۰/۴۶۴۰ ۰/۲۳۷۴
فهم و درک	۰/۲۱۶۴	۴/۹۴۱	۲۸۷	<۰/۰۰۱	۰/۳۰۲۷ ۰/۱۳۰۲
ارزیابی	۰/۵۴۰۳	۱۰/۷۸۴	۲۸۷	<۰/۰۰۱	۰/۶۳۹۰ ۰/۴۴۱۷
تصمیم‌گیری و رفتار	۰/۷۹۱۰	۲۰/۱۴۹	۲۸۷	<۰/۰۰۱	۰/۸۶۸۳ ۰/۷۱۳۸

نتایج جدول شماره (۸) نشان داد، براساس دیدگاه دانشجویان، در متغیر میزان استفاده از رسانه‌های اجتماعی و مؤلفه‌های سرگرمی و اوقات فراغت و جستجو و تبادل اطلاعات در مواجهه با بیماری کرونا، از سطح متوسط پایین‌تر بوده است. اما براساس دیدگاه دانشجویان در مؤلفه وضعیت

فردی و متغیر سواد سلامت و مولفه‌های آن در مواجهه با بیماری کرونا، از سطح متوسط بالاتر بوده است. براساس آزمون t تک‌نمونه‌ای، این تفاوت از حد متوسط در سطح ۹۵ درصد معنادار بوده است. از آنجاکه حد پایین و بالا برای مولفه وضعیت فردی و متغیر سواد سلامت و مولفه‌های آن مثبت می‌باشد، به معنای بزرگ‌تر بودن این متغیر و مولفه‌ها از عدد (۳) است، لذا، فرض صفر رد می‌شود و به عبارتی می‌توان گفت، از دیدگاه دانشجویان، متغیر سواد سلامت و مولفه‌های وضعیت فردی، دسترسی، خواندن، فهم و درک، ارزیابی و تصمیم‌گیری و رفتار دانشجویان در مواجهه با بیماری کرونا موثر است. اما متغیر میزان استفاده از رسانه‌های اجتماعی و مولفه‌های سرگرمی و اوقات فراغت و جستجو و تبادل اطلاعات در مواجهه با بیماری کرونا، با توجه به پایین بودن مقدار بدست آمده از عدد (۳) می‌توان بیان داشت، از دیدگاه دانشجویان در مواجهه با بیماری کرونا تاثیرگذار نبود.

۵. نتیجه‌گیری

از آنجاکه رسانه‌های اجتماعی به‌عنوان منابع کسب اطلاعات بهداشتی و سلامت در ارتقای سواد سلامت افراد نقش دارد، می‌تواند بستری مناسب با هدف به اشتراک‌گذاری تجارب و افزایش سطح سواد سلامت کاربران با در نظر گرفتن امنیت اطلاعات کاربران و صحت اطلاعات ارائه شده باشد، تا بدین وسیله امکانات و شرایط جدیدی پیش روی کاربران، پزشکان، بیماران و برنامه‌ریزان این حوزه قرار گیرد. این شرایط در زمان بحران همه‌گیری کووید-۱۹ بیش از پیش اهمیت یافته است. پژوهش حاضر که با هدف بررسی میزان تاثیر استفاده از رسانه‌های اجتماعی بر سواد سلامت دانشجویان در مواجهه با بحران کرونا انجام گرفت، نشان داد که، میزان تاثیر استفاده از رسانه‌های اجتماعی بر سواد سلامت دانشجویان در مواجهه با بیماری کرونا در دانشجویان پسر معنی‌دار بوده و در دانشجویان دختر، معنی‌دار نبود. نتایج با پژوهش‌های صفاری و همکاران (۱۴۰۰) و داداکزیسنکی و همکاران (۲۰۲۱) همسو است. میزان تاثیر استفاده از رسانه‌های اجتماعی بر سواد سلامت دانشجویان در مواجهه با بیماری کرونا در دانشجویان سنین بیشتر از ۲۳ سال معنی‌دار بود. اما این تاثیر در دانشجویان کمتر از ۲۳ معنادار نبود. میزان تاثیر استفاده از رسانه‌های اجتماعی بر سواد سلامت دانشجویان در مواجهه با بیماری کرونا در دانشجویان مجرد معنی‌دار و در دانشجویان متأهل معنادار نبود. این نتایج با پژوهش پاشایی‌پور و همکاران (۱۳۹۷) همسو نیست.

بین مراجعه به رسانه مورد نظر و بازایی اطلاعات تخصصی، با میزان سواد سلامت دانشجویان در مواجهه با بیماری کرونا، ارتباط مثبت و معنی‌داری وجود دارد. میزان سواد سلامت دانشجویانی که از طریق مراجعه به وب‌سایت متخصصان، اطلاعات مربوط به بیماری را دریافت می‌کنند، نسبت

به دانشجویانی که از طریق مراجعه به کتاب، اطلاعات مربوط به بیماری را دریافت می‌نمایند، بیشتر بود. همچنین سواد سلامت در دانشجویانی که از طریق مقالات علمی، اطلاعات تخصصی را بازیابی می‌کنند، نسبت به دانشجویانی که از طریق کلیپ‌های کوتاه صوتی و تصویری اطلاعات تخصصی را بازیابی می‌کنند، بیشتر بود. اما بین سایر اطلاعات رسانه‌ای دانشجویان با سواد سلامت دانشجویان در مواجهه با بیماری کرونا، رابطه معنی‌داری مشاهده نشد. در مطالعه داداکزیسنکی و همکاران (۲۰۲۱) مشخص گردید موتورهای جستجو، پورتال‌های خبری و وبسایت‌های نهادهای عمومی، اغلب توسط پاسخ‌دهندگان به عنوان منابع برای جستجو و یافتن اطلاعات در مورد کووید-۱۹ و مسائل مربوطه، مورد استفاده قرار می‌گرفت. در مطالعه لی و همکاران (۲۰۲۰) مشخص گردید که افراد برای به دست آوردن اطلاعات بهداشتی، از اینترنت استفاده می‌کنند که از این نظر، این نتایج با نتایج پژوهش حاضر مشابهت دارد. میزان تأثیر استفاده از رسانه‌های اجتماعی بر سواد سلامت دانشجویان در مواجهه با بیماری کرونا، در دانشجویانی که کمتر از ۳ ساعت در طول روز از رسانه‌های اجتماعی استفاده می‌کردند، معنی‌دار بود. میزان استفاده از رسانه‌های اجتماعی بر سواد سلامت دانشجویان از نظر وضعیت فردی، در مواجهه با بحران کرونا موثر است. در مطالعه نیو و همکاران (۲۰۲۱) که به توسعه ابزار سواد سلامت دیجیتال از طریق اندازه‌گیری سواد سلامت ۱/۰ و مهارت‌های سلامت ۲/۰ پرداخته بودند، مشخص گردید که بیشتر افراد با رسانه‌های اجتماعی و اینترنت آشنایی دارند و تقریباً نیمی از آنها مطالب مرتبط با سلامت را در رسانه‌های اجتماعی و وبسایت‌های حوزه سلامت مطالعه نموده بودند. همچنین نتایج مطالعه رحیمی و فتاحی (۱۳۹۸) حاکی از این بود که بیشترین میزان استفاده از رسانه‌های اجتماعی در خصوص وضعیت فردی (میزان آشنایی با رسانه‌های اجتماعی و استفاده از آنها) بوده است. در این خصوص می‌توان گفت که به نظر می‌رسد نتایج به دست آمده در مطالعه حاضر با نتایج پژوهش‌های مشابه، همخوانی دارد.

میزان استفاده از رسانه‌های اجتماعی بر سواد سلامت دانشجویان از نظر سرگرمی و اوقات فراغت در مواجهه با بحران کرونا موثر نبود. این نتایج با مطالعه رحیمی و فتاحی (۱۳۹۸) همسو بود. همچنین نتایج با پژوهش داداکزیسنکی و همکاران (۲۰۲۱) همسو و با مطالعه نیو و همکاران (۲۰۲۱) هم‌راستا نیست. میزان استفاده از رسانه‌های اجتماعی بر سواد سلامت در دانشجویان از نظر کسب اطلاعات (دسترسی) در مواجهه با بحران کرونا موثر بود. این نتایج با پژوهش‌های آینه و حسین‌پور (۱۴۰۰)، رحیمی و فتاحی (۱۳۹۸)، باقری شیخانگفشه و همکاران (۱۳۹۹) همسو است. میزان استفاده از رسانه‌های اجتماعی بر سواد سلامت در دانشجویان از نظر خواندن در مواجهه با بحران کرونا موثر است. در این باره نتایج مطالعه رحیمی و فتاحی (۱۳۹۸) بیانگر ارتباط مثبت و

معنادار میان مولفه خواندن و استفاده از رسانه‌های اجتماعی بود. وجود این ارتباط در مطالعات پاشایی‌پور و همکاران (۱۳۹۷) و باقری شیخانگفشه (۱۳۹۹) نیز تأیید شد. میزان استفاده از رسانه‌های اجتماعی بر سواد سلامت در دانشجویان از نظر فهم و درک در مواجهه با بحران کرونا موثر است. در این باره نتایج مطالعه رحیمی و فتاحی (۱۳۹۸) بیانگر ارتباط مثبت و معنادار میان مولفه خواندن و استفاده از رسانه‌های اجتماعی بود. وجود این ارتباط در مطالعات پاشایی‌پور و همکاران (۱۳۹۷) و باقری شیخانگفشه (۱۳۹۹) نیز تأیید شد. میزان استفاده از رسانه‌های اجتماعی بر سواد سلامت در دانشجویان از نظر ارزیابی در مواجهه با بحران کرونا موثر بود. این نتایج با پژوهش‌های رحیمی و فتاحی (۱۳۹۸)، همسو است، ولی با پژوهش‌های پاشایی‌پور و همکاران (۱۳۹۷)، باقری شیخانگفشه (۱۳۹۹) و داداکزینسکی و همکاران (۲۰۲۱) همسو نیست. میزان استفاده از رسانه‌های اجتماعی بر سواد سلامت در دانشجویان از نظر تصمیم‌گیری در مواجهه با بحران کرونا موثر بود. در این باره در مطالعه رحیمی و فتاحی (۱۳۹۸) مشخص گردید که بین استفاده کاربران از رسانه‌های اجتماعی با مولفه تصمیم‌گیری رابطه معناداری وجود دارد؛ به طوری که با افزایش استفاده از رسانه‌های اجتماعی، میزان توانایی تصمیم‌گیری در افراد نیز افزایش می‌یابد. این ارتباط در مطالعه پاشایی‌پور و همکاران (۱۳۹۷) نیز تأیید شد. در مطالعه باقری شیخانگفشه (۱۳۹۹) ارتباط و تاثیر معناداری میان استفاده از رسانه‌های اجتماعی و مولفه ارزیابی اطلاعات سلامت، گزارش نشد و با پژوهش حاضر همسو نیست.

براساس نتایجی که از این پژوهش به دست آمده است، می‌توان با توجه به سطح وسیع استفاده از رسانه‌های اجتماعی، از این فرصت استفاده کرد و در جهت ارتقاء سطح سواد سلامت و رفتارهای مرتبط با آن گام‌های موثری را برداشت، بنابراین، موارد زیر پیشنهاد می‌شود:

- طراحی و برگزاری دوره‌های آموزشی و ارتقاء سواد سلامت برای دانشجویان بر پایه رسانه‌های اجتماعی که سبب ارتقای فهم و درک بهتر و بیشتر کاربران از اطلاعات سلامت شود.
- هنگام برگزاری دوره‌های آموزشی، به ویژگی‌های جمعیت‌شناختی نظیر جنسیت، میزان تحصیلات و سن افراد و غیره توجه گردد و متناسب با این ویژگی‌ها، اطلاعات مورد نیاز در اختیار افراد قرار گیرد.
- سنجش مداوم سطح سواد سلامت گروه‌های مختلف جامعه و تعیین نیازهای سلامت آن‌ها می‌تواند در برنامه‌ریزی مسئولان و سیاست‌گذاران حوزه سلامت، مورد توجه قرار گیرد.

منابع

- آینه، م.، حسین‌پور، م. (۱۴۰۰). بررسی تأثیر عوامل مؤثر در استفاده از رسانه‌های اجتماعی بر ارتقای سطح سواد سلامت الکترونیک شهروندان در بحران‌ها. *انفورماتیک سلامت و زیست پزشکی*، ۸(۱): ۹۳-۸۴.
- باقری شیخانگشسه، ف.، اکبری، م.، یوسفی سیاکوچه، ع.، انصاری‌فر، ن. (۱۳۹۹). نقش سواد سلامت و سواد رسانه‌ای در پیش‌بینی ترس از کرونا ویروس ۲۰۱۹. در: نخستین کنگره ملی دانشگاه و کووید-۱۹ (ابعاد روانی-اجتماعی، بهداشتی و آموزشی). تهران: دانشگاه صنعتی شریف.
- پاشایی‌پور، ش.، سالمی، ن.، انصاری، م. (۱۳۹۷). بررسی ارتباط بین سواد سلامت و میزان استفاده از شبکه‌های اجتماعی در کارکنان اداری دانشگاه علوم پزشکی تهران. *پژوهش پرستاری*، ۱۳(۲): ۶۷-۷۲.
- رحیمی، ص.، فتاحی، م. (۱۳۹۸). بررسی رابطه استفاده از شبکه‌های اجتماعی با سواد سلامت کاربران در کتابخانه‌های عمومی شهر ایلام در سال ۱۳۹۶. *پیاورد سلامت*، ۱۳(۳): ۲۱۰-۲۰۱.
- صفاری، م.، سنایی نسب، ه.، رشیدی، ج.ح.، رحمتی، ف.، پاکپور حاجی‌آقا، ا. (۱۴۰۰). عوامل مرتبط با سواد سلامت در زمینه پیشگیری و کنترل بیماری کووید-۱۹: یک مطالعه مقطعی. *ارتقای بهداشت نظامی*، ۱۲(۱): ۲۶۶-۲۵۶.
- فتح‌آبادی، ج.، صادقی، س.، جمهری، ف.، طلائشان، آ. (۱۳۹۶). نقش سبک زندگی سلامت‌محور و مکان کنترل سلامت در پیش‌بینی ابتلا به اضافه وزن. *آموزش بهداشت و ارتقای سلامت*، ۵(۴): ۲۸۷-۲۸۰.

References

- Ayeneh, M. & Hosseinpour, M. (2021). Investigating the Influence of Factors Effective in Using social media on Improving E-Health Literacy of Citizens in Crisis. *Jhbm*, 8(1): 84-93. [in persian]
- Baqeri Sheikh-Angfarshe, F., Akbari, M., Yousefi Siakoocheh, A. & Ansari Far, N. (1399). *The role of health literacy and media literacy in predicting fear of coronavirus 2019*. In: The First National Congress of University and COVID-19 (Psycho-social, health and educational dimensions). Tehran: Sharif University of Technology. [in persian]
- Dadaczynski, K., Okan, O., Messer, M., Leung, A.Y., Rosário, R., Darlington, E. & Rathmann, K. (2021). Digital health literacy and web-based information-seeking behaviors of university students in Germany during the COVID-19 pandemic: cross-sectional survey study. *Journal of medical Internet research*, 23(1): e24097.
- Fathabadi, J., Sadeghi, S., Jomhari, F. & Talaneshan, A. (2018). The Role of Health-Oriented Lifestyle and Health Locus of Control in Predicting the Risk of Overweight. *Iran J Health Educ Health Promot*; 5(4): 280-287. [in persian]
- Li, S., Cui, G., Kaminga, A.C., Cheng, S. & Xu, H. (2021). Associations Between Health Literacy, eHealth Literacy, and COVID-19-Related Health Behaviors Among Chinese College Students: Cross-sectional Online Study. *Journal of medical Internet research*, 23(5): e25600.
- Li, S., Feng, B., Liao, W. & Pan, W. (2020). Internet use, risk awareness, and demographic characteristics associated with engagement in preventive behaviors and testing: cross-sectional survey on COVID-19 in the United States. *Journal of medical Internet research*, 22(6): e19782.
- Niu, Z., Willoughby, J. & Zhou, R. (2021). Associations of Health Literacy, Social Media Use, and Self-Efficacy with Health Information-Seeking Intentions Among Social Media Users in China: Cross-sectional Survey. *Journal of medical Internet research*, 23(2): e19134.

- Paakkari, L. & Okan, O. (2020). COVID-19: health literacy is an underestimated problem. *Lancet Public Health*, 5(5): e249-e250.
- Pashaeypoor, Sh., Salemi, N. & Ansari, M. (2018). The Relationship between Health Literacy and the Use of Social Networking in Administrative Staff of Tehran University of Medical Sciences. *IJNR*, 13(2): 67-73. [in persian]
- Rahimi, S. & Fattahi, M. (2019). The Relationship between the Use of Social Networks and the Health Literacy of Ilam Public Library Users in 2018. *Payavard Salamat*, 13(3): 201-210. [in persian]
- Saffari, M., Sanaei Nesab, H., Rashidi, J.H., Rahmati, F. & Pakpour Haji Aqa, A. (1400). Factors related to health literacy in the prevention and control of COVID-19: A cross-sectional study. *Journal of Military Health Promotion*, 2(1): 266-256. [in persian]
- Sorensen, K., Van den Broucke, S., Fullam, J., Doyle, G., Pelikan, J., Slonska, Z. & et al. (2012). Health literacy and public health: A systematic review and integration of definitions and models. *BMC Public Health*, 12(1).